

อินเนสสา อาร์มานด์ สหายรบหรือ สหายรักของเลนิน

โดย สัญชัย สว่างบุตร

“...ในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ ระหว่างเดินทางไปปฏิบัติงานแถบคอเคซัส อินเนสสา อาร์มานด์สันชีวิตด้วยอหิวาต์ ศพของเธอถูกนำมาฝังศพ และแม้จะมีคนไม่กี่คนในงานศพ แต่เลนินอยู่ที่นั่นด้วย หมวกของเธอ ลูหลุบปักหน้าผาก ศีรษะค่อมต่ำจนไม่อาจเห็นใบหน้า ขณะที่โรงศพถูกหย่อนต่ำลงในหลุม ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เล่าว่า เลนินไม่ได้ขยับเขยื้อนหรือพูดอะไรแม้แต่คำเดียว ดูเหมือนว่าเขาหมกมุ่นกับความคิดส่วนตัว ทั้งพยายามทำตัวให้ปลื้มเล็กลง และ (หลังจากนั้นชั่วขณะ) เลนินสวาท้าหลบออกไปอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่ขาทั้งสองจะพาเขาไปได้...”^๑

ข้อความดังกล่าวข้างต้นนำเสนอปัญหาที่ว่า อินเนสสา อาร์มานด์ คือใคร? และเธอมีความสัมพันธ์กับเลนินในลักษณะไหน? แต่มันไม่ใช่สิ่งง่ายนักที่จะตอบคำถามดังกล่าว เรื่องราวเกี่ยวกับอินเนสสาไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีงานเขียนและหลักฐานเกี่ยวกับเธอน้อยชิ้น ทั้งในส่วนที่มักกระจัดกระจายและมีลักษณะ

หายาบ แต่ก็เป็นที่ยอมรับและรู้จักกันทั่วไปว่า อินเนสสา อาร์มานด์ (Inessa Aamand) คือสหายที่ใกล้ชิดที่สุดคนหนึ่งของเลนินและเธอมีบทบาทสำคัญในขบวนการปฏิวัติ โดยเฉพาะในการเคลื่อนไหวปลดปล่อยสตรีหลังการปฏิวัติ ๑๙๑๗^๒ เรื่องราวของอินเนสสา แม้จะยังคงพร่า

^๑ บางเล่มว่าเธอสันชีวิตด้วยไขกระดูก

^๒ ถัดจาก Nina Gourfinkel, *Lenin* trans. Maurice Thornton (London: Evergreen Books Ltd., 1961) P. 138.

^๒ Richard Stites, *The Women's Liberation Movement in Russia: Feminism Nihilism and Bolshevism 1860-1930* (Princeton: Princeton Univ. Press, 1978) P. 254

ซึ่งเสกและ
ของพ่อ
ด้วยอาชีพ
ละยายชาน
อบหวน
นกรสู
ติและนิ
ละนั้น
Armand
ทฤท
ความสาม
เติบโต
ยอมรับ
ว่าอาร์มา
ให้ก
นึ่งส
ะยาก
งจิน
งทั่ว
หม
ภา
เ็น
๓๕
สัง
ให้
สำหรับ
แต่ง
อพย
ยาย
เสน
ของ
า
ติ
ง

ความคิดก้าวหน้าและแรงบันดาลใจสำหรับการ
ก้าวเดินบนเส้นทางสายใหม่ของอินเสตา มาจากพี่ชาย
คนโตของสาม เขายืนอยู่เคียงข้างผู้หญิงชยากและพยายาม
จัดตั้งคนงานในโรงงานของพ่อ ทั้งถูกตำรวจตามล่า
และสอบสวนด้วยข้อหาหมิ่นพินท์เอกซาร์ ไปปลิวทาง
การเมืองไว้ในครอบครอง บอริส เยฟเกเนวิช (Boris
Evgenovich) จึงเป็นแบบอย่างของนักสู้ทอเินสตาซิด
ลือ และเขาเป็นผู้หยยชน **อะไรควรทำ? (What Is
To Be Done?)** ของเชรนีเซฟสกีให้กับเธอ นวนิยาย
การเมืองดังกล่าวสร้างความประทับใจและมีอิทธิพล
อย่างมากต่ออินเสตา เธอต้องการจะใช้ชีวิตให้เป็น
ประโยชน์ต่อสังคมและแนวทางชีวิตตามแบบเวียรา
ปาฟลอฟนา วีรสตรีที่เป็นตัวเอกในหนังสือ^๑ คุณพชาย
บันทึกว่า ความชื่นชมต่อหนังสือดังกล่าวคือความรู้สึก
อันเป็นพื้นฐานร่วมกันระหว่างเลนินกับอินเสตาในการ
พบกันครั้งแรก และภาพแห่งสังคมอุดมการ เสรีภาพ
และสิทธิสตรี ในหนังสือดังกล่าวคืออินเสตาให้เข้าสู่
เส้นทางแห่งสังคมนิยม
เช่นเดียวกับผู้หญิงที่มีอุดมคติคนอื่น ๆ ในรุ่น
เดียวกันและคล้ายกับเวียราวีรสตรีในอุดมการ อินเสตา
ไม่พอใจต่อบทบาทของเมียและแม่ภายในสังคมนเล็ก ๆ
อันคับแคบ เธอต้องการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
โดยเฉพาะการช่วยเหลือเพศเดียวกัน ตั้งแต่เด็กเธอ
สังเกตเห็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง และ
ตระหนักว่าเพศหญิงมักถูกกดขี่เหยียดหยามทั้งมีสถาน
ภาพที่ด้อยทางสังคม ขณะอายุสิบห้าเธอตระหนักถึ
ความคิดที่ว่าหลังแต่งงานผู้หญิงจะมีสภาพ ไม่ผิดกับ
ภาษา รอสโตรา (Natasha Rastova) ตัวเอกของ
โกลสตอยใน สงครามและสันติภาพ ที่มีฐานะเป็นเพียง
“สัตว์ตัวเมีย” (A female of the species) เธอตั้ง
นิยามว่าจะต้องเป็น “มนุษย์” แทนสภาวะสัตว์เพียง
สำหรับเพศชายเหมือนหนังสือทอาน^๒ ทางออกของเธอ
ค. สันติ นามธรรม “อะไรควรทำ? : บทวิเคราะห์นวนิยาย
ปลดปล่อยสตรีของเชรนีเซฟสกี” *โลกหนังสือ* ๔.๒
(พฤศจิกายน, ๒๕๒๓) น. ๒๒-๓๑
Richard Stites, *The Women's Liberation Move-
ment in Russia*, P. 255

ระยะแรกคือการสอนหนังสือช่วยเหลือชวานาและจัด
งานการกุศลบริเวณที่ดินของสาม แต่จิตสำนึกแห่ง
สตรีเพศ (Feminist consciousness) ที่สูงและมีพลัง
ผลักดันเธอให้สนใจต่อปัญหาของเพศหญิงผู้ถูกกดขี่
โดยเฉพาะโสเกณี่ อินเสตาเข้าร่วมองค์กรการกุศลของ
กลุ่มผู้หญิงในมอสควาที่มีเป้าหมายจะทำลายสถาบันกด
ขี่ทางเพศดังกล่าวให้หมดสิ้นและหาทางช่วยเหลือยก
ระดับชีวิตโสเกณี่ทั้งภายหลังเธอดำรงตำแหน่งประธาน
กลุ่ม แต่ความหวังของอินเสตาล้มเหลวเนื่องจากผู้หญิง
ดังกล่าวดูไร้ความระอยต่ออาชีพที่ยึดถือที่ไม่เต็มใจ
จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต หลักการแห่งความรักความ
เมตตาตามแนวทางของตอลสตอยที่อินเสตาและกลุ่ม
นำมาปฏิบัติไร้ผล กลุ่มถูกต่อต้านและเป็นทหวาด
ระแวง อินเสตาเดินทางไปพบตอลสตอยเพื่อขอคำ
แนะนำแต่เขาบอกเธอว่าการดำเนินงานของกลุ่มไว้
ประโยชน์ สถาบันโสเกณี่ไม่อาจจะทำลายลงได้และมัน
จะคงอยู่ตลอดไปตราบเท่าที่โลกหมุน คำตอบของตอล
สตอยสร้างความผิดหวังเจ็บช้ำให้กับอินเสตาและมันมี
ผลให้เธอหันมาหาแนวทางการเมืองของเชรนีเซฟสกี
ปัญหาสถานภาพสตรี (Woman Question) ที่เกี่ยว
โยงกับสิทธิความเสมอภาครวมถึงอุดมการสังคมนิยมจึง
เป็นสิ่งที่อินเสตาให้ความสนใจและอุทิศตนเพื่อให้ได้
มาซึ่งสิ่งดังกล่าวตลอดชีวิต

ในปี ค.ศ. ๑๙๐๔ ขณะอายุยี่สิบห้า อินเสตาแยก
ทางกับสาม (แต่ไม่ได้หย่าขาด) และเดินทางไปสวีเดน
เพื่อศึกษาปัญหาของผู้หญิง (Feminism) ก่อนหน้านั้น
เธอมีความสัมพันธ์กับพี่ชายของสาม นักเขียนประวัติ
(biographer) โซเวียตกล่าวว่าแม้จะเป็นความสัมพันธ์
ทางเพศแต่สิ่งที่เกิดขึ้นแตกต่างจากความสำสอนของ
ชนชั้นกระฎุมพี เนื่องจากสายใยที่เกิดขึ้นเปิดเผยและ
วางบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจร่วมกัน^๓ แต่
อินเสตาคิดกับเวียรา ปาฟลอฟนา ทว่า เธอยังพึ่ง
ด้านการเงินจากสามเกือบตลอดชีวิต และความช่วย
เหลือสนับสนุนด้านเศรษฐกิจของนายอาร์มานด์สิ้นสุด

๑ Ibid., P. 256 และ Nina Gourfiinkel, *Lenin*, P. 138

ลงเมื่อเลนินยึดอำนาจได้ (สามีนีเนสตาถูกขังที่พัชชีน
หลังการปฏิวัติ ๑๙๑๗ เขาเข้าทำงานในสหกรณ์ชาวนา
ภายใต้อำนาจรัฐใหม่และสิ้นชีวิตในปี ค.ศ. ๑๙๔๓)

ในชุมชนชาวยุโรปที่สต็อกโฮล์ม นีเนสตาเข้า
ร่วมกิจกรรมกับนักเคลื่อนไหวบอลเชวิค และได้มี
โอกาสอ่าน "อะไรควรทำ?" ของเลนิน ทฤษฎีและ
หลักการเกี่ยวกับการสร้างพรรคปฏิวัติที่รวมศูนย์ รวม
ถึงบทบาทที่ควรจะเป็นของนักปฏิวัติในหนังสือสร้าง
ความประทับใจอย่างมากต่อนีเนสตา และก่อนที่เธอจะ
มีโอกาสพบเลนินอีกห้าปีต่อมา นีเนสตากลายเป็นผู้ที่
ซนหมเลนิน (Leninist) อยู่ไม่น้อย

ความผันผวนทางสังคมและการเมืองในรัสเซีย
ปลายปี ค.ศ. ๑๙๐๔ ถึงต้นปี ค.ศ. ๑๙๐๕ มีผลให้องค์กร
จัดตั้งสังเขกกลับมาทำงานในประเทศ นีเนสตาเข้าร่วม
องค์กรจัดตั้งของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยในมอสโคว์
และช่วยเตรียมการลุกฮือต่อสู้ในเดือนธันวาคม
๑๙๐๕ แต่เพียงระยะเวลาอันสั้น เธอถูกจับก่อนและภายหลัง
ได้รับการปล่อยตัว ในเดือนเมษายนปี ค.ศ. ๑๙๐๗
นีเนสตาถูกจับเป็นครั้งที่สองจากการเคลื่อนไหวปฏิบัติ
งานในกลุ่มทหาร แม้สามีจะขอประกันตัวเช่นเดียวกับ
ครั้งแรก แต่ครั้งนี้เธอถูกกักขังเพื่อรอการตัดสินโทษและ
ท้ายที่สุดถูกเนรเทศไปจังหวัดอาร์คันเกล (Archangel
Province) ทางตอนเหนือของประเทศเป็นเวลาสองปี
แต่ก่อนที่เธอจะพ้นโทษ นีเนสตาหลบหนีออกนอก
ประเทศได้สำเร็จ

ต้นปี ค.ศ. ๑๙๑๐ นีเนสตาพร้อมกับลูกชายหญิงสอง
คนสุดท้ายต้องเดินทางมาปารีส และที่นั่นเธอมีโอกาสนพบ
กับครอบครัวอูเลียโนฟเป็นครั้งแรก เลนิน ซิโนเวียฟ
และคามเนฟเพิ่งอพยพมาปารีสในปลายปี ค.ศ. ๑๙๐๕
ปารีสขณะนั้นเป็นที่รวมศูนย์ของนักปฏิวัติชาวยุโรป
และในเวลาอันสั้นนีเนสตามีบทบาทสำคัญในชุมชน
รัสเซีย สหายคนหนึ่งบันทึกว่า "เธอเป็นบอลเชวิค
ที่เคร่งครัดและเป็นที่ตั้งใจของกลุ่มนักปฏิวัติ (ชาว
รัสเซีย) ในปารีส" หรือ "เธอมีบุคลิกที่ผสมผสาน
ระหว่างความงามกับสติปัญญาที่มีลักษณะแห่งความเป็น

หญิง (femininity) และไฟของการปฏิวัติ...
หลายคนรู้จักเธอจำได้ว่านีเนสตามีบุคลิกที่แปลก
รลกรน องค์ประกอบบนใบหน้าบางส่วนไม่เท่ากัน
สีน้ำตาลดั่งไม้เข้รูป ตาปรี๊ด แต่เธอเป็นคนสติ
มีชีวิตชีวาไม่เหมือนใคร ทั้งรอบรู้ในศิลปะวัฒนธรรม
มากกว่าสหายหญิงคนอื่นในแวดวงของเลนินขณะ
นั้น ยิ่งกว่านั้นนีเนสตายังหลงใหลในดนตรีโดยเล่น
งานของบีโรเฟน (ซึ่งเป็นนักดนตรีคนโปรดของเลนิน
และเล่นเปียโนได้วิเศษราวกับมืออาชีพ เธอจึง
ต่อแนวทางบอลเชวิค (Bolshevism) และกิจกรรม
เกี่ยวกับสตรี ทุกคนที่เขย่นถึงเธอยอมรับนีเนสตา
เสน่ห์และเป็นคนที่ซนหมเลนินมากกับชีวิต เมื่อเลนิน
เธอเป็นนีสตาเพียงจะอายุสามสิบ

ความขัดแย้งระหว่างบอลเชวิคกับเมนเชวิค
หลักการและปัญหาการเมืองนำสู่การแข่งขัน แข่งชิง
ปฏิบัติงาน^{๑๐} เลนินจัดตั้งโรงเรียนการเมืองของพรรค
ฟ็อลงจุ่มวัวร์ (Longjumeau) ใกล้ปารีสโดยมีนีเนสตา
เป็นครูสอนคนหนึ่ง นีเนสตาเข้าสถานทำงานขนาดใหญ่
เป็นที่พักและโรงอาหารสำหรับผู้เข้าร่วมการประชุม การ
ครัวอูเลียโนฟมีภัตตาคารอาหารที่นบอยครั้ง และนีเนสตา
มีโอกาสได้แข่งถกเถียงกับเลนิน ทั้งเขายอมรับข้อ
เห็นที่แตกต่างของเธอในประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
การเมือง กล่าวกันว่าไม่มีบอลเชวิคหญิงคนใดได้
เกียรติเช่นนี้มาก่อน โดยปกติครอบครัวอูเลียโนฟ
ได้การพิทักษ์ดูแลของคู่ฟักชายมักจะไม่ให้ผู้ใดรับ
การทำงานหรือเวลาส่วนตัวของเลนิน แต่ในปี ค.ศ.
๑๙๑๑ เป็นที่ขัดแย้งในกลุ่มผู้ลี้ภัยการเมืองรัสเซีย
นีเนสตาสามารถทำลายปรากฏการณ์ลงได้ มีผู้เห็น
กับนีเนสตาบ่อยครั้งที่ร้านกาแฟบนถนนออเรน

๕ Gail W. Lapidus, *Women in Soviet Society: Equality, Development and Social Change* (Berkeley : Univ. of California Press, 1974) p. 40
๑๐ บทสนทนาที่กระตือรือร้นเกี่ยวกับความขัดแย้งดังกล่าวดู
tram Wolf, *Three Who Made A Revolution* (Middlesex : Penquin, 1960) บทที่ ๒๕
Adam B. Ulans, *Lenin and The Bolsheviks* (London : Fontans, 1965) pp. 350-400.

แต่เดี๋ย
สังคมนี้
เรื่องของ
เด็ก ๆ แ
ทสวยแ
ช
งานค
สแดงส
หรือกล่า
ปารีส
ถึงสิ่งที่
เลนินกับ
ที่จะปลีก
การเข
เธอจะไม
หญิงน
ปฏิวัติ
อดการ
คทางส
อย่างล
สใสมาร
Alex
65-7
ไม่เพ
ปฏิวัติ
ความโ
ก่อน
หลังขั
สำคัญ
ชานเค
1869-
หนังสือ
Parvi
(Aut
Carte
Solzhe
pp. 10
N.K.
268-9
ในบท

แม่แตร์ชาร์ลส์ ร็พพอร์ (Charles Rappaport) นัก
ปลก...
ทำคน...
คนสค...
วดีน...
เลนิน...
โดย...
ของ...
เชอ...
ล...
บ...
เ...
น...
แ...
ง...
ย...
น...
และ...
อ...
ม...
ร...
ค...
เ...
ร...
e...
ress...
ง...
l...
e...
0-400

ชอลเซนทิซินบรรยายว่าทันทีที่อีนัสตา อารี-
มานด์ นิสิตจากซอร์บอนด์ผู้สวมหมวกบักด้วยขนนก
สีแดง (คงไม่มีนักปฏิวัติหญิงรัสเซียคนไหนอาจหาญ
หรือกล้าพอที่จะสวมมัน) ก้าวเท้าเข้ามาในห้องเช่าที่
ปารีส ความรู้สึกของผู้หญิงบางอย่างบอกกับคุณฟกายา
ถึงสิ่งที่จะติดตามมา... และเมื่อความสัมพันธ์ระหว่าง
เลนินกับอีนัสตาก่อรูป คุณฟกายาแสดงความต้องการ
ที่จะปลุกตัวจากวิถีชีวิตของเลนิน แต่ฝ่ายชายไม่ต้อง
การเช่นนั้น และท้ายสุดคุณฟกายาตัดสินใจที่จะอยู่ แต่
แย่งชิง...
งของ...
ยมือ...
นาค...
บรม...
และ...
อมรับ...
๑๒

Alexander Solzhenitsyn, *Lenin in Zurich* pp. 65-70 หนังสือดังกล่าวที่น่าสนใจอย่างมาก ชอลเซนทิซิน
ไม่เพียงแต่สะท้อนภาพเลนินในฐานะนักจัดตั้งและนัก
ปฏิวัติ หากยังให้ภาพเลนินในฐานะปลุชนผู้มีความรัก
ความโกรธ ทั้งสามารถทำความผิดพลาดเฉกเช่นสามัญชน
คนอื่นๆ ได้ ที่สำคัญคือการเสนอข้อคิดว่าบุคคลผู้อยู่เบื้อง
หลังชัยชนะการปฏิวัติเดือนตุลาคม ที่มีบทบาทและอิทธิพล
สำคัญทัดเทียมกับเลนินหรือทรอตสกีคือพาร์วูสหรือเล็ก-
ซานเดอร์ เอล เฮลฟานด์ (Alexander L. Helfand
1869-1924) สำหรับบทวิเคราะห์และวิจารณ์เกี่ยวกับ
หนังสือที่น่าสนใจเล่มนี้ดู Michael Heller "Lenin,
Parvus and Solzhenitsyn" *Survey* 21 : 4
(Autumn, 1975) pp. 188-194 และ Stephen
Carter "Lenin in Zurich" in *The Politics of
Solzhenitsyn* (London : Macmillan Press 1977)
pp. 109-122
N.K. Krupskaya, *Reminiscence of Lenin*, pp.
268-9, และข้อความที่คัดมาจากการเขียนของคุณฟกายา
ในบทความทั้งหมดมาจากหน้า ๒๖๘-๕, ๒๕๒

ต้นปี ค.ศ. ๑๙๑๒ เลนินประกาศแยกตัวอย่างเด็ด
ขาดกับเมนเชวิคและจัดประชุมผู้แทน พรรคครั้งที่หก
ขึ้นที่กรุงปราก พร้อมกับประกาศพรรคบอลเชวิคเป็น
พรรคลัทธิมาร์กซ์อิสระที่เป็นตัวแทนของพรรคสังคมนิยม
ประชาธิปไตยรัสเซียอย่างเป็นทางการ^{๑๓} หลังจากนั้น
เลนินอพยพมาคราคอฟ (Krakow) ในออสเตรีย-
โปแลนด์ด้วยจุดประสงค์จะหาทางติดต่อกับสายงานใต้
ดินภายในประเทศ โดยเฉพาะกับเซนต์ปีเตอ์สเบิร์ก
ซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลถึงขณะนั้นเป็นศูนย์กลาง โนโฆลาใต้ดิน
อีนัสตา (ผู้อพยพมาที่คราคอฟด้วย) ได้รับมอบหมาย
ให้เดินทางเข้ามาติดต่อกับองค์กรจัดตั้งภายในประเทศ
แต่สายของตำรวจที่แทรกตัวในขบวนการเคลื่อนไหวลับ
ข้างดังกล่าวได้ และเธอลงจับในเวลาต่อมา แต่หลัง
การกักกันเป็นเวลาหนึ่งปี อีนัสตาสัมผัสเจ็บด้วยโรคปอด
และสามทำเรื่องขอประกันตัว ทันทีที่ได้รับอิสรภาพ
อีนัสตาเดินทางกลับมาคราคอฟอีกครั้งหนึ่งเพื่อสมทบ
กับเลนินที่กำลังเตรียมการเปิดประชุมสมัชชาครั้งใหม่
คุณฟกายาบันทึกว่า

“... การมาของอีนัสตาส่งความตื่นเต้นนับ
ยิ่งดีอย่างมากให้กับเรา และในฤดูใบไม้ร่วงนั้น (ค.ศ.
๑๙๑๓) กลุ่มของเราทั้งหมดในคราคอฟสนิทสนมกับ
อีนัสตา อีนัสตาเป็นคนสคิสราเร่รังแต่ไปด้วยชีวิต
ชีว เราเคยรู้จักเธอมาก่อนในปารีส แต่ที่นั่นเป็นชุม
ชนลึกลับใหญ่ของชาวรัสเซียในขณะคราคอฟเป็นเพียง
กลุ่มเล็กๆ ระหว่างสหายผู้ใกล้ชิดไม่กี่คน อีนัสตา
เช่าห้องพักครอครวเดียวกันกับที่คิเมเนฟเข้าพักอยู่
คุณแม่ของดิฉันผู้พึงพอใจอีนัสตาสวยไม่น้อย
อีนัสตาเองบ่อยครั้งก็ดูมึนเรื่องที่จะพูดคุยสนทนากับ
ท่าน และนั่งเล่นหรือไม้ก็เป็นเพื่อนสนับบหรี เมื่อเธอ
อยู่ใกล้ๆทุกอย่างดูรื่นรมย์สดใส ทั้งๆที่ชีวิตของพวกเขา
ต่างทรมานให้กับการปฏิวัติและกิจกรรมของพรรค ทั้ง
ชีวิตครอบครัวก็ดูไม่ต่างจากคอมมูนนักศึกษาเท่าไรนัก
... พวกเราดีใจที่มีอีนัสตาสวยอยู่ใกล้... การพูดคุยกับ
เธอมักให้ความอบอุ่นกับผู้ที่พึงเสมอ ...

๑๓ พิชญ คำไท (แปล) *ประวัติพรรคบอลเชวิค ๑๘๘๓-๑๙๓๘*
(กรุงเทพฯ : กลุ่มอักษร, ๒๕๒๓) ๑ : ๓๕๕-๖๘

อิลีช อินสตา และคิลีนมักเดินเล่นด้วยกันเสมอๆ ซิโนเลียฟและกาเมเนียฟเรียกเราว่า “ลละยาตลอก” เราเคยเดินไปไกลจนถึงเขตทุ่งหญ้าชานเมือง คำว่าทุ่งหญ้าในภาษาโปแลนด์เรียกว่า บลอนด์ (blon) และอินสตาบับแต่นั้นมีชื่อเล่นว่าบลอนนินา (Blonina) อินสตาชอบดนตรีและเป็นนักดนตรีที่มีฝีมือร้าย เธอมักกระตุ้นพวกเราให้มาฟังดนตรีของบีโรเฟน ทั้งเธอยังเล่นเพลงของเธอได้อย่างดีมีใจหลายเพลง โดยเฉพาะก็คตินพันธ์ุค Sonate Pathetique ที่เล่นหลงใหลโปรดปราน บ่อยครั้งเลนินมักขอร้องให้เธอบรรเลงให้ฟังเสมอ . . .”

เลนินสนับสนุนให้อินสตาทำงานการเมืองกับกลุ่มผู้หญิงรัสเซียที่พำนักอยู่ในปารีส และความคิดของเขานำสู่การจัดทำหนังสือพิมพ์สำหรับผู้หญิงที่อินสตาและคฟชกายาจะร่วมเป็น บก. เป้าหมายของหนังสือคือการเรียกร้องให้ผู้หญิงต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายเพื่อสร้างสังคมนิยม^{๑๔} เธอเขียนบทความหลายชิ้นเกี่ยวกับสิทธิและสถานภาพของสตรี ทั้งเดินทางไปบรรยายเกี่ยวกับปัญหาของสตรีตามชมรมต่างๆ ทมมวลชนสตรีผู้สนับสนุนบอลเชวิคที่อาศัยชีวิตอันสงบที่คราคอฟจะเปิดอุปสรรคต่อผู้หญิงที่มีไฟและเต็มไปด้วยพลังแบบเธอ และท้ายสุดอินสตากลับไปเคลื่อนไหวในปารีส (อันถือเป็นแหล่งรวมศูนย์ใหญ่ของผู้ลี้ภัยบอลเชวิค)

ระหว่างอินสตาเคลื่อนไหวและพักพิงในปารีส ครอบครัวอูลิยานอฟยังคงอยู่ที่คราคอฟ และเลนินเริ่มเขียนจดหมายติดต่อกับเธอเป็นครั้งแรก^{๑๕} จดหมาย

^{๑๔} Bernice G. Rosenthal “Love on the Tractor : Women in the Russian Revolutionary and After” จาก Renate Bridenthal & Claudia Koonz (ed) *Becoming Visible : Women in European History*. (Boston : Houghton Mifflin Co. 1977) p. 376

^{๑๕} ต้นปี ค.ศ. ๑๙๑๔ หลังการประชุมที่ปารีสเลนินและพวกที่ปารีสต่างพึ่งบั้นเวลาเดือนเศษ จดหมายลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์เลนินเขียนถึงแม่มะเนะบับว่าเขาคิดมีความสุขและอยู่ในอารมณ์ที่สดใส เลนินกล่าวว่า . . . “ลูกเพิ่งจะมาถึงปารีส การเดินทางไม่นานเกินปารีสไม่ใช่สถานที่น่าอยู่ หากว่ามารายได้กระเบื้องกระเบื้องหนึ่งก้อนนางจะปากกัดตลบับ แต่การอยู่ทนชั่วขณะ พักผ่อนและท่องเที่ยวเล็กน้อย แทบไม่มีมหานครแห่งใดน่าสนใจหรือรรมย์ดีกว่าปารีส ลูกรู้สึกปลอดภัยอย่างมาก..”

ของเลนินให้ภาพบางอย่างที่แจ่มชัดต่อความสัมพันธ์ที่อยู่ระหว่างคนทั้งสอง เมื่อเอ่ยถึงอินสตาในจดหมายเลนินใช้สรรพนาม “ดีอ” (ty) แทน “วือ” (vy) สำหรับคนรัสเซียสรรพนามดังกล่าวมักใช้เฉพาะกับบุคคลที่สนิทสนมยิ่งกว่าเพื่อนและสหายร่วมอุดมการณ์ธรรมดา ยกเว้นที่เขียนถึงแม่ คฟชกายา พี่สาว และน้องสาวอีกสองคน อินสตาคือผู้หญิงคนเดียวที่เลนินใช้สรรพนาม “ดีอ” ด้วย แม้แต่สหายหญิงที่ร่วมงานเป็นเวลานานและซื่อสัตย์จริงใจต่อเขา เช่น อเล็กซานดรา คอลลอนไต (Alexandra Kollontai) อเจลิกา บาลาบานอฟ (Angelica Balabanoff) ลิลินา ซิโนเวียฟ (Lilina Zinoviev) หรือลูดมิล่า สตาล (Ludmila Stal) และคนอื่นๆ ก็ไม่เคยได้รับเกียรติดังกล่าวนี้ สำหรับสหายคนอื่นๆ มีเพียงมาร์ตอว (Mertov) และครซิชานอฟสกี (Krzhizhanovsky) (ซึ่งเลนินพักพิงด้วยขณะถูกเนรเทศในไซบีเรีย) เท่านั้นที่เลนินเขียนถึง แต่เป็นเพียงหนึ่งหรือสองครั้ง เพราะปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและความคิดเกิดขึ้น ทำให้เลนินหันมาใช้ “วือ” แทน “ดีอ” เพียงเดียวกับสหายคนอื่นๆ แต่จดหมายฉบับสุดท้ายที่เลนินถึงอินสตาที่ใช้สรรพนาม “ดีอ” ลงวันที่ ๑๑ ก.ค. ค.ศ. ๑๙๑๔ สงครามโลกที่เกิดขึ้นและปัญหาการตรวจจดหมายขณะส่งข้ามพรมแดน รวมถึงการประณามที่ได้เสียต่อหน้าที่การทำงานทำให้เลนินเปลี่ยนสรรพนามจาก “ดีอ” เป็น “วือ” แต่กระนั้นเนื้อหาและลีลาเขียนก็มิมีขั้สะท้อนถึงความผูกพันอันอบอุ่น^{๑๖} เริ่มต้นว่า จดหมายฉบับแรกๆ ที่เขียนราวเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๑๓ เลนินเล่าถึงการต่อสู้ภายในพรรคและความรู้สึกของเขาถึงสิ่งที่เกิดขึ้น พร้อมกับถามความเห็นถึงเรื่องดังกล่าว แม้เนื้อหาจะเป็นการเมืองส่วนใหญ่ทำนองการเขียนเป็นการร้องขอความเห็นใจและก้าวเข้าใจจากอินสตา หรือในขณะอินสตาพักที่กรุง

^{๑๖} “ดีอ (ty)” หมายถึง เธอ, ฉัน, แก, มึง เป็นต้น (vy)” ก็คือ คุณ

^{๑๗} Bertram Wolf, “Lenin and Inessa Armand” pp. 97-8; 104, 107-110

Les A
มาที่ B
กิ่งกิ่งที่
ออสเต
งานสำ
และเร
ชั่วคว
หรือท
เธอออก
เขาอาจ
เดือนก
ฤดูใบ
คจะคิด
และวิเค
ถนนสา
อินสตา
lueg).
ที่ปกค
บริเวณ
เดินไปค
อินสตา
กลางแ
ใช้เวลา
ขีดเคล
เดือน
อันอบอุ่น
ห
ราวห้าเด
หนึ่งและ
สงคราม
ในช่วง
ถึงการปฏิ
ถึงอินสตา

พันธุ
จดหมาย
(vy)
ลาเทอ
อุดมก
าว และ
ว่าเล่น
ร่วม
อเล็ก
tai) อ
f) ลี
สคา
รับเกียรติ
งมารค
novsky
ย) เ
วสอง
ความ
คือ" เ
ลท้าย
งวันที่
ปัญหา
ารประ
สรรพร
และส
๑๗) เ
ร้นว่า
คและ
วาม
วัน
จและ
กรัก
เป็น
Arma

Les Avants บริเวณเทือกเขาแอลป์ และเลนินอพยพ
มาที่ Berne ในสวิตเซอร์แลนด์ เขาเขียนเล่าให้เธอฟัง
ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นขณะอยู่ในออสเตรีย (เลนินถูกจับใน
ออสเตรีย แต่ภายหลังอพยพมาสวิส) การตระเตรียม
งานสำหรับสภาวะสงครามที่เกิดขึ้น ปัญหาการเมือง
และเรื่องราวอื่นๆ ที่ล่าสุดเขาลามเธอถึงสุขภาพและ
ช่วงความเป็นอยู่ อาทิ เธอกำลังทำอะไรอยู่ มีหนังสือ
หรือหนังสือพิมพ์อ่านหรือไม่ อาหารการกินเป็นอย่างไร
เธอออกไปเดินเล่นหรือไม่ และจบด้วยความหวังที่ว่า
เขาอาจจะได้พบกับเธออีกในไม่ช้า แต่ประมาณกลาง
เดือนกันยายน ไม่มีจดหมายถึงอีนีสตาอีกตลอดช่วง
ฤดูใบไม้ร่วง บันทึกของคูปฟกายากล่าวว่า

“...ทัศนียภาพของป่าในฤดูใบไม้ร่วงที่ Berne
จะติดตาจริงใจฉันไม่ร้าย ฤดูใบไม้ร่วงบนเนินดง
และวิเศษมากยิ่ง เราอาศัยในเขตชายป่าของบน
ถนนสายเล็กๆ ที่สะอาดสะอาดและเงียบสงบ . . .
อีนีสตาเข้าบ้านอยู่ที่หัวมถนนตรงข้าม (ถนน Diste-
lweg)... เราใช้เวลาเป็นชั่วโมงๆ เดินเล่นไปตามถนน
ที่ปกคลุมด้วยใบไม้สีเหลืองซึ่งทอดตัวยาวเข้าไปใน
บริเวณป่า ส่วนมากมีเราเพียงสามคนเท่านั้นที่มักจะ
เดินไปด้วยกันเสมอ คือ วลาดิมิร์ อิลิช (เลนิน)
อีนีสตา และคิลัน . . . บางครั้งเรานั่งกันเป็นชั่วโมงๆ
กลางแสงแดดบนเนินเขาที่ร่มรื่นด้วยต้นไม้ อิลิชมักจะ
ใช้เวลาขณะนั้นร่างสุนทรพจน์หรือบทความของเขาและ
ขีดเคล้าสิ่งที่เขาเขียน ในขณะที่คิลันศึกษาภาษาอิตา-
เลียน และ . . . อีนีสตาเย็บกระโปรงท่ามกลางแดด
อันอบอุ่นของฤดูใบไม้ร่วง . . .”

หลังจากอีนีสตาเดินทางกลับ (เธอพักที่ Berne
ราวห้าเดือน) เลนินเขียนจดหมายติดต่อกับเธออีกครั้ง
หนึ่งและอย่างสม่ำเสมอ จดหมายที่เขียนถึงเธอระหว่าง
สงครามมีมากกว่าที่เขียนถึงญูดีมิตรและสหายนอื่นๆ
ในช่วงเวลาสั้นๆ ระหว่างวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๑๙๑๖
ถึงการปฏิวัติเดือนกุมภาพันธ์ ๑๙๑๗ มีจดหมายสิบฉบับ
ถึงอีนีสตา ในขณะที่มีเพียงสองฉบับสั้นๆ ถึงน้องสาว

หนึ่งฉบับถึงพี่เขย และฉบับถึงสหายนคนอื่นๆ และผิด
จากจดหมายที่เขียนถึงบุคคลที่ใกล้ชิด เลนินไม่เคยเอ่ย
ถึงคูปฟกายาหรือเล่าถึงเธอไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรทางสน
มเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่เขากล่าวถึงโดยเล่าว่า คูปฟกายา
ล้มป่วยด้วยพิษไข้และเขาต้องเรียกหมอมารักษา แต่
นั้นเป็นช่วงเวลาหลังจากที่เขาเขียนติดต่อกับอีนีสตา
มาแล้วถึงสามปี^{๑๕}

เลนินเชื่อมั่นและให้ความไว้วางใจกับอีนีสตา
อย่างมากในปัญหาการเมืองและการกิจของพรรค เขา
มักเขียนจดหมายเล่าถึงเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น
พร้อมกับขอความเห็นจากเธอต่อปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะ
ในปี ค.ศ. ๑๙๑๖ เป็นปีที่เลนินต้องเผชิญกับความกดดัน
ทางการเมืองอย่างหนัก และเขามีความคิดเห็นที่แตก
ต่างจากสหายนอื่นๆ ต่อประเด็นแนวทางการต่อสู้และ
หลักการ^{๑๖} อีนีสตาได้รับจดหมายหลายต่อหลายฉบับ
และเมื่อไม่มีคำตอบจากเธอ เลนินมักหงุดหงิดและเจ็บ
ปวด เพราะเขาไม่ทราบว่าจะทำไมเธอจึงนิ่งเฉย เธอกำลัง
ทำอะไรอยู่ และทำไมเธอถึงไม่เข้าใจเขา^{๑๗}

ความเชื่อมั่นต่ออีนีสตาเห็น ได้ชัดเมื่อเลนินตัด
สินใจส่งเธอเป็นตัวแทนพรรคบอลเชวิคในการประชุม
ชาวสังคมนิยมสากล (International Socialist
Bureau Conferenc) ที่ปารีส ระหว่างวันที่ ๑๖-
๑๗ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๑๔ แม้กาเมนอฟและสหายนที่
ใกล้ชิดคนอื่นๆ ไม่เห็นด้วยเนื่องจากพิจารณาว่าภาวะ
หน้าที่ดังกล่าวหนักและใหญ่เกินไปสำหรับอีนีสตา ทั้ง
เธอต้องต่อสู้กับนักสังคมนิยมเด่นๆ อีกหลายคนในที่
ประชุมเป็นต้นว่า ลักเซมเบอร์ก ทروتสกี มาร์ตอฟ
เพลฮานอฟ เคาสกี หรือแวนเดอร์เวล แต่เลนินเชื่อว่า
ความเฉียบแหลมและการอุทิศตนต่อพรรคและตัวเขา
รวมถึงความสามารถด้านภาษาของอีนีสตาจะทำให้เธอ

^{๑๕} Ibid., p. 105
^{๑๖} Ibid., 106-7 และ Tony Cliff, *Lenin* (London :
Pulto Press, 1975) I : 180, 255, 349
^{๑๗} A Solzhenitsyn, *Lenin in Zurich*, pp. 67-8
Tamara Deutscher (ed.) *Not by Politic Alone*
: *The Other Lenin* (London : george Allen &
Unwin, Ltd, 1973) pp. 101-120

เอาชนะในที่ประชุม ทั้งจะโน้มน้าวสมาชิกให้สนับสนุน
หลักการของเขาได้ เลนินเขียนถึงเธอว่า

... ผมมั่นใจว่าคุณเป็นหนึ่งของผู้แกร่งกร้าวที่
ก้าวรุดไปเบื้องหน้าทั้งอาจหาญและมีพลังมากยิ่งขึ้นกว่า
สหายคนอื่นๆ (โดยเฉพาะ) เมื่อคุณต้องยืนหยัดตาม
คำพิงต้องงานที่ต้องรับผิดชอบ ผมคิดว่ามันจะไม่เชื่อ
สหายที่ขาดความเชื่อมั่นในตัวคุณ ผู้กล่าวว่าคุณแทบจะ
ไร้ฝีมือและขาดความสามารถ ความเป็นเลิศทางภาษา
ของคุณจะทำให้คุณฟาดฟันกับบุคคลเหล่านั้นทั้งหมด
... คุณต้องทำรายงานและกล่าวในสิ่งที่คุณเรียกรื่อง
ทั้งหลักการที่ปฏิบัติแจ่มแจ้ง...

หลังเลนินสิ้นชีวิตในปี ค.ศ. ๑๙๒๔ คณะกรรมา
ธิการกลางของพรรคเรียกร้องให้ผู้ที่ขอเขียนหรือจด
หมายติดต่อกับเลนิน และส่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของหลัก
ฐานและเอกสารดังกล่าวมาเก็บไว้ที่สถาบันเอกสารของ
พรรค จดหมายทั้งหมดของเลนินถูกรวบรวมในหัวข้อ
“เบ็ดเตล็ด” ตามเล่มใหญ่ แต่ในเอกสารดังกล่าวไม่มี
จดหมายของอินีสตาแม้แต่นับเดียว แต่หลังศพขากยา
สิ้นชีวิต (๒๗ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๕) ได้สี่เดือน
วารสาร “บอลเชวิค” ฉบับวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ค.ศ.
๑๙๓๕ ตีพิมพ์จดหมายสองฉบับของเลนินถึงอินีสตา
ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ “ปัญหาสตรีและความรักเสรี”^{๒๑}

๒๑ อินีสตาต้องการเขียนจุดสารการเมืองเกี่ยวกับปัญหาสตรี
และเธอร่างโครงสร้าง (outline) ของจุดสารพร้อมกับ
ข้อเรียกร้องเฉพาะหน้าที่สำคัญๆ เป็นต้นว่าเสรีภาพของ
ผู้หญิงที่จะเป็นอิสระจากพันธนาการของสังคม ศาสนา ครอบครัว
กฎหมาย และอื่นๆ แต่ประเด็นสำคัญคือปัญหา
เกี่ยวกับความรักเสรีและเสรีภาพของการให้กำเนิด เลนิน
ตอบโต้และเสนอข้อคิดเห็นอย่างมีเหตุผล จุดสารดังกล่าว
จึงเป็นเพียงความคิดและไม่เคยได้รับการเขียนออกมา
จดหมายของเลนินถึงอินีสตาต่อปัญหาดังกล่าวมักถูก
นำมากล่าวอ้างในปัญหาการปลดปล่อยสตรีและความเสมอ
ภาคแห่งเพศ ดู V.I. Lenin, *The Emancipation
of Women* (New York : International
Publishers, 1975) pp. 36-8 และ Gail W.
Lapidus, *Women in Soviet Society*, pp. 47-8

และหลังจากนั้น ไม่มีจดหมายฉบับอื่นๆ ได้รับการตีพิมพ์
อีก แต่ฌอง ฟร็ววิลล์ (Jean Frevilk) นักคอมมิวนิสต์
ชาวฝรั่งเศสผู้ได้รับอนุญาตให้สำรวจเอกสารของ
สถาบันมาร์กซ์-เลนิน ขณะเขียนประวัติของอินีสตา
ยืนยันว่าเขาได้อ่านจดหมายหากไม่ได้รับอนุญาตให้
อ้างข้อความใดๆ ที่สำคัญจากจดหมาย จึงเป็นที่แน่
ว่าสถาบันมาร์กซ์-เลนินมีจดหมายของอินีสตาในควม
ครอบครอง แต่ไม่ต้องการจะเปิดเผยต่อสาธารณชน
และในตอนที่เปิดเผยระยะหลังคำขันทันและคำกล่าว
ในจดหมายถูกตัดออก^{๒๒}

อินีสตา มีบทบาทสำคัญไม่น้อยในระหว่าง
สงคราม แม้จะมีอายุสามสิบห้าในปี ค.ศ. ๑๙๑๔ แต่
เธอเป็นตัวแทนพรรคบอลเชวิคในการประชุมเยาวชน
สตรีและการประชุมสตรีสังคมนิยมสากล ภาระหน้าที่
ของเธอคือการโน้มน้าวชักจูงสมาชิกในที่ประชุม
สนับสนุนหลักการของเลนินเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ยุทธวิธี
ต่อสงคราม และเธอยังเป็นหนึ่งในสาม (ร่วมกับเลนิน
และซีโนเวียฟ) ของคณะกรรมการพรรคที่ร่างหลัก
การนโยบายต่อสงคราม ทั้งยังเป็นตัวแทนในการ
ประชุมผู้แทนผู้แทนชาวลิทัวเนียสังคมนิยมที่ซิมเมอร์
วอลด์และคุนธา^{๒๓} ยิ่งกว่านั้นอินีสตายังเป็นตัวแทน
สำคัญของพรรคเคลื่อนไหวจัดตั้งกลุ่มผู้หญิง รวมทั้ง
รวมก่อตั้งวารสาร “คนงานหญิง” (The Woman
Worker) ที่ตีพิมพ์ในเซนต์ปีเตอร์เบิร์ก โดยเธอเป็น
บรรณาธิการด้านต่างประเทศร่วมกับนักปฏิวัติสตรีที่
สำคัญอื่นๆ ในกองบรรณาธิการ ที่ประกอบด้วย
กุฟกายา ลีนา ซีโนเวียฟ ลุดมิลลา สตาล อเล็ก
ซานดรา คอลลอนโต และแอนนา น้องสาวของเลนิน
ในขบวนรถไฟตู้ (Sealed train) ที่บรรทุก
เลนินและสหายบอลเชวิคคนสำคัญๆ สิบแปดคนเดิน

๒๒ Bertram Wolf, “Lenin and Lnessa Armand”
pp. 96-7

๒๓ Tony Cliff, *Lenin* 4 vols (London : Pluto
Press, 1976), 2 : 10-20 และ N.K. Krupskaya
Reminiscences of Lenin, pp. 271, 274-5, 300-
303, 312-314

ทางข้าม
๑๙๑๗
อาราม!
เบอร์ก
ปลกระด
วินิสต์
ประเทศ
(Benota
หญิงคน
กายได้อ
ร่วมกิจ
และสหา
หลายต่อ
สมัชชา
ปี ค.ศ.
ซึ่งหน่วย
(Comm
among
หน่วยงา
สตรี
Commit
อินีสตา
สำคัญสูง
เป็นประ
แปลอก
ภาระหน
สิ้นความ
ซึ่ง
ครั้งทมส
แทบไม่มี
เวลานับ
ใน
งานและ
๒๔ Gail
pp. (
ในไซ
-นั้น

ทางข้ามเยอรมันเข้าสู่ออสเตรียเดือนเมษายนปี ค.ศ. ๑๙๑๗ หนึ่งในจำนวนนักปฏิวัติดังกล่าวมีอีนัสตา อารมานด์ร่วมเดินทางมาด้วย ทันที่ถึงเซนต์ปีเตอส์-เบิร์ก (เปโตรกราด) เธอมีงานยุ่งเกี่ยวกับการจัดตั้ง ปลุกระดมมวลชนสตรี และงานแนวร่วมในกลุ่มคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสและผู้สนับสนุนการปฏิวัติภายใน ประเทศรวมถึงการเป็น บก. ปราพด้าและเปโนทา (Benota) เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับผู้หญิงและโฆษณาให้ผู้หญิงงานเข้าใจถึงสถานภาพและสิทธิใหม่ของผู้สตรี ภายใต้อำนาจรัฐโซเวียต ตลอดจนชักจูงให้ผู้หญิงเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ การเคลื่อนไหวของอีนัสตา และสหายนำสู่การประชุมสตรีกลุ่มเล็กๆ ระดับต่างๆ หลายต่อหลายครั้ง และมีนกรุยทางสู่การประชุม สหัชชาคนงานหญิงรัสเซียครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายนปี ค.ศ. ๑๙๑๘ สหัชชาที่เปิดตัวประชุมผลึกกันใหม่การจัดตั้งหน่วยงานปลุกระดมและ โฆษณาในหมู่กรรมกรหญิง (Commissions for Agitation and Propaganda among Working Women) ซึ่งภายหลังพัฒนาเป็น หน่วยงานของเลขาธิการคณะกรรมการกลางสำหรับสตรี (Women's Department of the Central Committee Secretariat) ภายใต้การบริหารของอีนัสตา ในปี ค.ศ. ๑๙๑๘^{๒๕} นอกจากจะดำรงตำแหน่งสำคัญสูงสุด ตำแหน่งหนึ่งในพรรค อีนัสตายังเป็นประธานสภาเศรษฐกิจโซเวียตแห่งมอสควา ทั้งรับ แปลเอกสารงานขององค์การ คอมินเทอร์นและอื่นๆ ภาระหน้าที่และการปฏิบัติงานอย่างเข้มข้นรวมถึงความ คำนวณเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และการปฏิวัติแต่ละ ครั้งที่มีผลกระทบต่อการทำงาน มีผลให้อีนัสตา แทบไม่มีเวลาคิดถึงตนเอง และนั่นมันยังการไม่มี เวลาแม้แต่จะคิดถึงเลนินในความรู้สึกนึกคิด

ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลง ผู้ร่วม งานและสหายที่ใกล้ชิดกล่าวว่าอีนัสตาว่า เธอปล่อย

๒๕ Gail W. Lapidus, *Women in Soviet Society*, pp. 63-4 และดู กุมลา สุขพานิช "ผู้หญิงกับการเมือง ในโซเวียตรัสเซีย" *วารสารสังคมศาสตร์* ๑๑ : ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๒๓) ๓๒-๖๑

ปะไม่เอาใจใส่ต่อการแต่งตัว เสื้อผ้าเก่าๆหมกหมอม ร้างกายชพบอมเนื่องจากอดอาหารและได้รับความอบอุ่นไม่เพียงพอ ใบหน้าที่ซีดคล้ำโหลของเธอสื่อถึง การทำงานหนักเกินตัว รวมถึงการเพิกเฉยต่อสุขภาพ ความอ่อนด้าที่ปรากฏและสุขภาพที่เสื่อม โทรมสร้าง ความวิตกในหมู่สหาย และท้ายสุดเธอตกลงไปคอเซซัส เพื่อพักผ่อนและปฏิบัติงานที่เบาบางกว่าในมอสควา แต่ที่นั่น ไม่ผิดจากสถานท่อื่น ๆ ที่เต็มไปด้วยความหวาด หือยอดอยาก โรคระบาดและความตาย ผู้ลี้ภัยที่แออัด ตลอดจนสงครามกลางเมือง อีนัสตาพักในรถตู้ที่ต้อง เดินทางไปตามเมืองต่างๆและเธอทำหน้าที่เป็นพยาบาล ในฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ. ๑๙๒๐ เธอล้มป่วยด้วยไข้รากสาด และสิ้นใจในที่สุด อายุเธอขณะนั้นสี่สิบเอ็ดปี

หลังจากออกเดินทางคาลอนไต นักปฏิวัติ สตรีผู้มบพมาทสำคัญเท่าเทียมอีนัสตาสั้นชีวิต ในปี ค.ศ. ๑๙๕๒ (ขณะดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำ นอร์เวย์) มาเซล บอร์ดี้ (Marcel Body) คอมมิวนิสต์ ชาวฝรั่งเศสผู้เคยร่วมงานกับอีนัสตาในมอสควาและ เป็นเลขานุการของคาลอนไต ได้เขียนบันทึกความทรง จจำเกี่ยวกับเอกอัครราชทูตหญิงคนแรกในประวัติศาสตร์ โซเวียต^{๒๖} ในบันทึกดังกล่าวเขาพูดถึงทัศนคติของ คาลอนไตที่กล่าวถึงความรักอันลึกซึ้งของเลนินต่อ อีนัสตา ทั้งยังกล่าวว่าคัพชกายาทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้น ตั้งแต่คนที่สาม (อีนัสตา เลนิน คัพชกายา) ต่าง เข้าใจซึ่งกันและกัน ภายหลังจากที่บอร์ดี้พิมพ์บันทึกความ ทรงจำดังกล่าว อันเจดิกา บาลาบานอฟ ผู้เคยใกล้ชิด กับอีนัสตาและคาลอนไต ให้สัมภาษณ์กับเบร์อัทรม วูฟต์ (Bertram Wolf) สนับสนุนทัศนคติของคาลอนไต โดยกล่าวว่าความตายของอีนัสตา "มีอะไรบางอย่างที่ มากยิ่งกว่าการสูญเสีย "นักปฏิวัติบอลเชวิคที่ด" หรือ "สหายที่ใกล้ชิด" เลนิน ได้สูญเสียใครคนหนึ่งผู้เป็นทรก

๒๖ B. Wolf, "Lenin and Inessa Armand", p.111 และ Beatrice Farnsworth, "Bolshevism, The Women Question, and Alexandra Kollantai " *American Historical Review*" (Summer, 1976) pp. 292-316 Tamara Deutscher (ed.) *Not by Politic Alone* pp. 120-1

ที่ผูกพันอย่างลึกซึ้งกับเขา...” ทั้งเธอก็ก้าวไปไกลกว่านั้น โดยกล่าวว่าเลนินมีลูกสาวคนหนึ่งกับอีนเนสซา ผู้ที่ภายหลังแต่งงานกับเอเบอร์ราช นักคอมมิวนิสต์เยอรมันที่ต่อมาถูกสตาลินตามล่า แต่บัลาบานอฟกล่าวว่า เธอไม่ทราบว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับลูกสาวของเลนินหลังจากนั้น วุฟส์ให้ทัศนะว่าบัลาบานอฟเข้าใจผิดต่อประเด็นลูกสาว หลักฐานที่เขาพบชื่อว่าหลังอีนเนสซาสิ้นชีวิต ครอบครัวอูเลียโนฟรับอุปการะลูกสาวคนสุดท้ายของอีนเนสซา ผู้ที่ภายหลังแต่งงานกับเอเบอร์ราชราวปี ค.ศ. ๑๙๒๑ หากเป็นลูกของเลนินกับอีนเนสซาจริงเธอต้องมีอายุไม่น้อยมากที่จะอยู่ในวัยสมรส เพราะเลนินรู้จักกับอีนเนสซาในปี ค.ศ. ๑๙๑๐^{๒๖}

ในฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ. ๑๙๒๐ จอห์น ริด นักหนังสือพิมพ์ชาวอเมริกันที่สนับสนุนการปฏิวัติและผู้เขียน “สิบวันเขย่าโลก” อันถือเป็นหนังสือคลาสสิกของการปฏิวัติ ๑๙๑๗^{๒๗} สิ้นชีวิตด้วยไข้รากสาดเช่นเดียวกับอีนเนสซา ทันทีที่ทราบข่าวเลนินนั่งลงชั่วคราวก่อนที่จะสั่งการให้ดำเนินงานที่เห็นควร แม้จะสูญเสียสหายร่วมอุดมการณ์ที่ใกล้ชิดในเวลาใดก็ตาม แต่ภาระหน้าที่ต่อการปฏิวัติจะอยู่เหนือทุกสิ่งและเลนินยังคงทำงานต่อตามปกติ สหายผู้ใกล้ชิดทั้งสองได้อุทิศตนรับใช้การปฏิวัติและทั้งคู่ก็ออกแบบอย่างของนักสูเพื่ออุดม-

๒๖ Ibid., p. 112

๒๗ ดู สุจิตต์ สัจจพิจารณ์ “จอห์น ริด กับหนังสือปฏิวัติของบอลเชวิคเรื่อง “สิบวันเขย่าโลก” *โลกหนังสือ* ๓ : ๔ (มกราคม ๒๕๒๓) หน้า ๔๘-๕๐

การ บุคคลที่เหลืออยู่ต้องสานงานต่อเพื่อให้ลูกเป็นหมาย ศพของริดและอีนเนสซากลับฝังในสุสานก้านเพเคเรมลิน ระหว่างประตุนี โคลสกี (Nikolsky) และสเปาสกี (Spassky)

นักวิชาการตะวันตกจำนวนหนึ่งยอมรับว่าอีนเนสซา อาร์มานด์คือสหทัยศักร่วมใจของเลนินที่มีความสำคัญเท่าเทียมกับคืฟชากยา แต่สำหรับยูสนโดต่อเรื่องราวของเลนินและการปฏิวัติรัสเซีย ความเห็นดังกล่าวยังคงเป็นข้อโต้แย้งที่ไม่อาจสรุปได้เนื่องจากหลักฐานสนับสนุนที่สนับสนุนข้อคิดดังกล่าว ไร้น้ำหนักและไม่สมเหตุผล^{๒๘} หลายคนเชื่อว่าการขุดคุ้ยเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างเลนินกับอีนเนสซาเป็นจุดประสงค์ของพวกนักวิชาการกระฎุมพีที่ต้องการทำลายภาพพจน์ของเลนิน และเรื่องที่เกิดขึ้นคือสิ่งเติมแต่งบิดเบือน แต่แม้จะไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัด ชีวิตและอุดมการณ์แบบอย่างของเลนินและอีนเนสซาถือได้ว่าเป็นการอุทิศตนต่อภาระหน้าที่การปฏิวัติของคนทั้งสองคือสายใยความสัมพันธ์อันลึกซึ้งที่ประทับรอยทิ้งไว้ในความทรงจำของผู้อ่าน และนั่นคือเลนินกับอีนเนสซาที่เราจักเรื่องราวนอกเหนือจากนั้นผู้อ่านอาจต้องตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะบางครั้งเรื่องราวของชีวิตและความรู้สึกของหัวใจไม่อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลหรือจากกรอบที่สละความคิดเห็นทวางไว้

๒๘ ดู Richard Stites, “Kollontai, Inessa, Krupskaja” *Canadian-American Slavic Studies* IX 1 (Spring 1975) 84-92

เลนิน (strer) | ๑๐ ที่ไม่ค | หัวขาค | ศักยภาพ | ศิววรรษป | ไม่นอย | กลายแขน | ความคิด | การเมือง | ระบบขอ | ๑. ก้าว | พจนาน | พจนาน | ปลาย | ปลาย | หมาย | หมาย | ความ | (New